

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

PROGRAM ORIENTUES PËR MATURËN SHTETËRORE
(Provim me zgjedhje për gjimnazet)

LËNDA: HISTORI

Viti shkollor 2018 – 2019

Koordinatorë: Ines Todhe

I. HYRJJE

Lënda e historisë është thelbësore në zhvillimin e qytetarëve, të cilët i kuptojnë çështjet aktuale me zgjuars, nëpërmjet kuptimit, analizës dhe përfundimeve të nxjerra nga përvojat e së shkuarës.

Studimi i lëndës së historisë i ndihmon nxënësit të zhvillojnë një ndjenjë humanizmi të gjerë, të kuptojnë zhvillimin e personalitetit të tyre, mënyrën si ata ngjasojnë dhe diferencohen nga të tjerët në raport me kohën dhe me hapësirën, të dallojnë diferencën midis supozimit dhe faktit, të mos besojnë në përgjigjen e paargumentuar dhe të respektojnë vërtetësinë e burimeve historike duke dalluar analogjinë false, të njohin abuzimet nga “mësimet” historike, të peshojnë pasojat që vijnë prej tyre, si dhe të marrin parasysh se padija për të shkuarën na bën “të burgosurit” e saj.

Detyra e programit të historisë është t’i drejtojë nxënësit për t’u bërë pjesëtarë të përgjegjshëm të shoqërisë, të cilët dinë se si të trajtojnë në mënyrë kritike një dukuri të epokës së tyre dhe të së shkuarës. Nëpërmjet programit të historisë, nxënësit kuptojnë se kultura e tyre dhe kulturat e tjera përbëjnë rezultatin e një procesi historik.

Programi orientues i Maturës Shtetërore për lëndën me zgjedhje “Histori” ka për qëllim përgatitjen e nxënësve për provimin e kësaj lënde. Programi përfshin konceptet më të rëndësishme të historisë, njohuritë, aftësitë e qëndrimet themelore që nxënësi duhet të zotërojë në këtë lëndë. Ky program është hartuar duke u bazuar në programet e lëndës së historisë së gjimnazit.

Programi orientues për provimin e Maturës Shtetërore në lëndën e historisë, nëpërmjet përqendrimit në konceptet dhe shprehitë kryesore të mësuara gjatë viteve, ka si qëllim të orientojë punën e mësuesit, përgatitjen e nxënësve dhe hartuesit e testeve përfundimtare për provimin e Maturës Shtetërore.

Hartimi i programit orientues është mbështetur në kurrikulën me kompetenca të lëndës së historisë së arsimit të mesëm të lartë duke mbajtur parasysh formimin e njohurive dhe rezultateve të të nxënit nëpërmjet kërkimit, përdorimit të burimeve, analizës shkak-pasojë, interpretimit dhe shpjegimit e komunikimit të ngjarjes historike.

II. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi orientues i lëndës së historisë për provimin e Maturës Shtetërore të klasës XII bazohet në parimin se të zotërosh njohuri historike do të thotë të jesh në gjendje t’i zbatosh ato:

- në tematika të ndryshme të vetë lëndës së historisë;
- në fusha të tjera kurrikulare;
- në situata të jetës së përditshme.

Programi orientues për përgatitjen e provimit të lëndës së historisë është mbështetur në:

- programet e lëndës së historisë për klasat 10-12;
- udhëzuesin për zhvillimin e kurrikulës së gjimnazit;
- nivelet e arritjes së lëndës së historisë për klasat 10-12;

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi përmban *strukturën e testit* në të cilën jepen kompetenca historike, tematikat si dhe pesha e tyre. Rubrika “*Llojet e pyetjeve/ kërkesave*” përmban llojet e pyetjeve që vlerësojnë në mënyrë efektive kompetencat që zotëron nxënësi. Programi përmban rubrikën *e rezultateve të të nxënësve* ku përcaktohen konceptet dhe aftësitë kryesore për çdo tematikë të lëndës së historisë për klasat 10-12.

III. STRUKTURA E TESTIT

Një nga aspektet më të rëndësishme në kurrikulën e historisë është zhvillimi i koncepteve dhe kompetencave të lëndës, të cilat e ndihmojnë nxënësin të kuptojë historinë në mënyrë efektive. Njohuritë historike bëhen kuptimplota dhe të fuqishme, nëse marrin jetë në kurrikul dhe zbatohen në situata praktike. Realizimi i kompetencave përgjatë gjithë zhvillimit të lëndës së historisë ndihmon nxënësin:

- të zhvillojë aftësitë/shkathtësitë e kërkimit historik, duke u bazuar në burime historike për studimin e ngjarjeve të ndryshme të historisë;
- të interpretojë efektin e kohës, vazhdimësisë dhe të ndryshimit në marrëdhëniet historike dhe rolin e tyre në perspektivat e së ardhmes;
- të interpretojë historinë e shoqërisë njerëzore në të kaluarën, në mënyrë që të kuptojnë të sotmen;
- të zhvillojë konceptet dhe kompetencat e nevojshme historike për të kuptuar të tashmen dhe ndikimin e saj në zhvillimet historike të së ardhmes;
- të shpjegojë se si dhe pse ngjarje dhe çështje të veçanta historike janë interpretuar në mënyra të ndryshme;
- të zhvillojë aftësitë për të analizuar dhe për të interpretuar informacionin historik në mënyrë kritike dhe të përgjegjshme, nëpërmjet dialogut, kërkimit të së vërtetës edhe përmes debatit të hapur, sidomos për çështje të ndjeshme historike;

- të ndërveprojë me individë dhe grupe individësh të kulturave të ndryshme për të njohur të kaluarën dhe për të kuptuar ndërveprimin e saj me të sotmen, duke nxënë, analizuar dhe menduar në mënyrë kritike;
- të ndërtojë identitetin individual dhe kolektiv përmes njohjes dhe krahasimit së trashëgimisë së tyre historike të përbashkët;
- të vlerësojë pozitën e qytetërimit shqiptar në raport me qytetërimet botërore;
- të ndërtojë aftësitë për të kuptuar, organizuar dhe komunikuar dijet e tyre historike përmes mënyrave të ndryshme dhe përdorimit të mediave të ndryshme;
- të kontribuojë në mënyrë aktive dhe me përgjegjësi si qytetarë lokalë dhe globalë në ndërtimin e perspektivës së të ardhmes;

Nëpërmjet testit të lëndës së historisë në provimin e Maturës Shtetërore, nxënësi do të vlerësohet për realizimin e koncepteve kyçe dhe kompetencave të lëndës sipas peshave të mëposhtme:

Kompetencat historike	Përshkrimi i kompetencave	Pesha
Kërkimi historik	<p>Nxënësi kupton strukturimin e kërkesave në lloje të ndryshme pyetjesh dhe çështjesh historike. Nxënësit hartojnë dhe përmirësojnë pyetjet e tyre për të strukturuar një shqyrtim për zhvillimin e hipotezave, për përzgjedhjen dhe dhënien e fakteve për të nxjerrë dhe për të justifikuar konkluzionet e tyre.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikon dhe shqyrton, individualisht dhe si pjesë e një grupi, pyetje specifike historike për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore ose çështje që u përkasin këtyre periudhave, duke bërë testimin e hipotezave; - reflekton në mënyrë kritike për pyetje ose çështje historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore. 	20%
Përdorimi i burimeve	<p>Nxënësi bazohet në fakte historike, në prova, të cilat rrjedhin nga burime të sakta historike dhe jo nga supozime paraprake në lidhje me vlefshmërinë dhe me besueshmërinë e burimeve historike të përdorura.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon tipat e burimeve historike si një domosdoshmëri në punën e historianit dhe në dhënien e përgjigjeve të argumentuara për ndërtimin e ngjarjes historike; - vlerëson historinë gojore, me anë të së cilës dëshmitë gojore për 	10%

	<p>ngjarjet e fundit historike mund ta bëjnë historinë më të gjallë në sytë e nxënësve, si dhe mund t'u lënë vend pikëpamjeve e perspektivave të atyre që nuk kanë marrë pjesë në “historinë e shkruar”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kërkon, duke vlerësuar burimet alternative, për ndërtimin e ngjarjes historike për periudhat antike mesjetare, moderne dhe bashkëkohore; - identifikon, zgjedh dhe përdor një sërë burimesh historike, duke përfshirë burimet tekstuale, vizuale, objektet dhe mjedisin historik për të argumentuar interpretimin e tij në lidhje me ngjarje apo çështje të caktuara që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore; - vlerëson burimet e përdorura për të arritur në përfundime të arsyetuara dhe logjike për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore. 	
Interpretimi historik	<p>Nxënësi përshkruan se si historianët dhe të tjerët formojnë interpretime. Nxënësi interpreton të kaluarën në mënyra të ndryshme, duke përfshirë fotografi, shfaqje, filma, tregime, muze etj.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kupton pse historianët dhe të tjerët i kanë interpretuar ngjarjet, njerëzit dhe situatat historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore në mënyra të ndryshme; - shpjegon se si dhe pse ngjarjet historike janë interpretuar në mënyra të ndryshme nëpërmjet një sërë mediash; - shqyrton një sërë interpretimesh të së kaluarës që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore për të vlerësuar vlefshmërinë e tyre. 	10%
Shkaku dhe pasoja	<p>Nxënësi bën analizën e lidhjeve shpjeguese ndërmjet shkakut dhe pasojës, duke pasur parasysh marrëdhënien ndërmjet argumenteve shkakësore, dëshmime dhe interpretimeve.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon ngjarjet historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore në lidhjet e tyre shkak-pasojë; - shpjegon pasojat në përfundimin e ngjarjeve, të situatave dhe të ndryshimeve historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore. 	10%
Shpjegimi dhe komunikimi	<p>Nxënësit zhvillojnë dëgjimin, leximin dhe shkrimin si aftësi për të kujtuar, për të përzgjedhur, për të klasifikuar dhe për të organizuar informacionin historik, duke përdorur me saktësi terminologjinë historike për përshkrimin dhe për shpjegimin e ngjarjeve në të</p>	10%

		<p>shkuarën.</p> <p>Nxënësit duhet të përdorin edhe teknologjitë e reja sipas nevojave të tyre.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - paraqet shpjegime për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore që janë koherente, të strukturuar dhe të arsyetuara, duke përdorur kronologjinë dhe fjalorin e duhur historik; - komunikon njohuritë historike për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore në mënyra të ndryshme, duke përdorur kronologjinë dhe fjalorin e duhur historik. 	
Konceptet historike	kyçe	Përshkrimi i koncepteve kyçe	Pesha
Kuptimi kronologjik		<p>Nxënësi përdorur saktë datat historike për të krijuar vijimësinë e ngjarjeve në një shqyrtim historik, duke përdorur termat dhe fjalorin e saktë kronologjik, si dhe duke ditur emrat dhe karakteristikat kryesore të periudhave historike. Nxënës identifikon ndryshimet brenda dhe gjatë periudhave, duke bërë lidhjet midis tyre.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor saktë datat dhe fjalorin e duhur historik për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore; - kupton organizimin kronologjik të historisë dhe vendos njerëzit dhe ngjarjet në periudhën e saktë historike (parahistorike, antike, mesjetare, moderne, bashkëkohore), duke kuptuar dhe duke shpjeguar marrëdhëniet historike; - ndërton linjën e kohës, duke vendosur në të periudhat historike dhe ngjarjet e rëndësishme historike; - kryen veprime për llogaritjen e kohës; - krijon një tabelë kronologjike (për vendin dhe botën) të periudhave historike, duke e pasuruar atë në vazhdimësi me informacionin e ri. 	10%
Ndryshimi dhe vazhdimësia		<p>Nxënësi shpjegon ndryshimin dhe vazhdimësinë brenda dhe përgjatë periudhave historike.</p> <p>Treguesit kryesorë janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon ndryshimin dhe vazhdimësinë e ngjarjeve historike brenda dhe përtej periudhave historike (parahistorike, antike, mesjetare, moderne, bashkëkohore); - analizon shkallën dhe ritmin e ndryshimit, nëse ndryshimi arriti në progres dhe nëse po, për cilat ngjarje historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore; - analizon arsyet dhe rezultatet e ngjarjeve, situatave dhe ndryshimeve historike për periudhat antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore; 	10%

	- kupton dhe ndërgjegjësohet për veçoritë e prireje historike sipas periudhave (antike, mesjetare, moderne, bashkëkohore), të cilat sollën progresin e shoqërisë në shkallë kombëtare, evropiane dhe botërore.	
Shumëllojshmëria kulturore, etnike dhe fetare	Nxënësi kupton përvojat, idetë, besimet dhe vlerat e ndryshme të njerëzve dhe të shoqërive në të shkuarën dhe se si të gjitha këto kanë formësuar botën. Nxënësi kupton shumëllojshmërinë kulturore, etnike dhe fetare të shoqërive të ndryshme. Treguesit kryesorë janë: - kupton se njerëzit dhe shoqëritë e përfshira në të njëjtën ngjarje historike që i përket periudhës antike, mesjetare, moderne ose bashkëkohore, mund të kenë përvoja dhe pikëpamje të ndryshme për të njëjtën ngjarje historike.	10%
Rëndësia historike	Nxënësi vlerëson pse gjykimet në lidhje me rëndësinë e ngjarjeve historike, çështjeve dhe njerëzve kanë ndryshuar me kalimin e kohës. Treguesit kryesorë janë: - vlerëson rëndësinë e ngjarjeve, të njerëzve dhe të zhvillimeve historike që u përkasin periudhave antike, mesjetare, moderne dhe bashkëkohore, në kontekstin e tyre historik dhe në ditët e sotme.	10%

Bazuar në këtë kurrikul përmbushja e koncepteve kyçe dhe kompetencave historike që një nxënës duhet të zotërojë përgjatë gjithë zhvillimit të lëndës dhe jo vetëm, arrihet nëpërmjet 4 tematikave kryesore: Antikiteti; Mesjeta (shek. IV – XIV); Periudha moderne (shek. XV – fillimi i shekullit XX); Periudha bashkëkohore (1919 deri më sot)

Këto tematika, janë bazë për të ndërtuar njohuri, shkathtësi dhe qëndrime e vlera. Për secilën tematikë është **paraqitur pesha që zë secila prej tyre kundrejt orëve totale** të lëndës së historisë në zhvillimin e njohurive dhe rezultateve të të nxënës që duhet të demonstrojë nxënësi në përmbushjen e kompetencave historike. Tematikat dhe renditja e tyre NUK nënkuptojnë që përmbajtja e testit duhet të zhvillohet në këtë renditje. Në përgatitjen për përmbushjen e këtij programi orientues do të përdoren programet e lëndës së historisë, klasat 10-12.

Tematika	Antikiteti	Mesjeta (shek. IV – XIV)	Periudha moderne (shek. XV – fillimi i shekullit XX)	Periudha bashkëkohore (1919 deri më sot)
Pesha	12	13	25	50

IV. TABELAT E REZULTATEVE TË TË NXËNIT PËR SECILËN TEMATIKË

Për secilën tematikë, më poshtë paraqiten njohuritë dhe rezultatet e të nxënit që duhet të demonstrojë nxënësi për të përmbushur kompetencat historike. Megjithëse njohuritë përcaktohen për secilën tematikë ato trajtohen të integruara dhe të lidhura me njëra - tjetrën.

TEMATIKA 1. ANTIKITETI

Njohuritë realizimin kompetencave historike	për e	Rezultatet e të nxënit për realizimin e kompetencave historike
Klasa 10		
<ul style="list-style-type: none"> Qytetërimi Grek Qytetërimi Romak 	<ul style="list-style-type: none"> antik antik 	<p>Nxënësi:</p> <p>Qytetërimi antik Grek</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon kuptimin e konceptit qytetërim; - vlerëson rolin e mjedisit në zhvillimin e qytetërimeve antike; - përcakton kohën dhe rrethanat e lindjes së qytetërimit antik grek; - shpjegon dhe krahason organizimin politik të qytet – shteteve në Greqinë antike; - shpjegon tiparet e organizimit shoqëror në Greqinë antike; - dallon elemente të jetës së përditshme në qytetërimin antik grek; - përshkruan tiparet e artit, kulturës, shkencës dhe arsimit në qytetërimin antik grek; <p>Qytetërimi antik Romak</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton kohën dhe rrethanat e lindjes së qytetërimit antik romak; - shpjegon dhe krahason format e organizimit shtetëror në Romën antike; - shpjegon tiparet e organizimit shoqëror në Romën antike;
Klasa 11		

<p> Shteti ilir. Shteti i Epirit. Iliria nën Perandorinë Romake. </p>	<p>Nxënësi:</p> <p>Shteti ilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton format kryesore të organizimit shtetëror në territoret ilire (konfederata fisnore dhe mbretëritë ilire); - vlerëson kontributin e mbretërive ilire dhe drejtuesve të tyre në zhvillimin e qytetërimit ilir; <p>Shteti i Epirit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon format kryesore të organizimit politik, ekonomik dhe shoqëror të shtetit të Epirit; - vlerëson rolin e shtetit të Epirit në qytetërimin ilir; <p>Iliria nën Perandorinë Romake.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjykon mbi ndryshimet që pësoi jeta dhe kultura ilire gjatë sundimit romak;
---	---

Klasa 12

<p> Roma dhe veçoritë e trashëgimisë së saj në botën moderne. Procesi i formimit të etnosit ilir. </p>	<p>Nxënësi:</p> <p>Roma dhe veçoritë e trashëgimisë së saj në botën moderne</p> <ul style="list-style-type: none"> • vlerëson rëndësinë e “Të drejtës romake”. <p>Procesi i formimit të etnosit ilir</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon formimin e etnosit ilir mbështetur në gjurmët arkeologjike të periudhës prehistorike dhe historike. • shpjegon konceptet <i>etnogjenezë, etnos, ilir, Iliri, Epir, epirotë</i> etj. • shpjegon dhe analizon faktet dhe burimet mbi origjinën, qytetërimin ilir, zhvillimin e tij ekonomik-social dhe marrëdhëniet e tij me botën mesdhetare.
---	---

TEMATIKA 2. MESJETA (SHEK. IV – XIV)

<p>Njohuritë për realizimin e kompetencave historike</p>	<p>Rezultatet e të nxënit për realizimin e kompetencave historike</p>
<p>Klasa 10</p>	
<p> Qytetërimi bizantin Tiparet e qytetërimit arab Monarkia Angleze Monarkia Franceze </p>	<p>Nxënësi:</p> <p>Qytetërimi bizantin</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon shkaqet e lindjes së qytetërimit bizantin; - analizon tiparet e organizimit shtetëror të Perandorisë Bizantine; - vlerëson rolin e kodit të Justinianit në qytetërimin Bizantin duke argumentuar vlerat e tij sot; <p>Tiparet e qytetërimit arab</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - shpjegon kushtet historike të lindjes së islamit dhe përhapjes së tij; - shpjegon tiparet e organizimit shtetëror në Kalifatit Arab; <p>Monarkia Angleze</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon procesin e krijimit të monarkisë së parë angleze; - shpjegon marrëdhëniet midis lordëve dhe këtyre me mbretin në Angli; - përshkruan përmbajtjen e Kartës së Madhe të Lirive dhe vlerëson karakterin e saj; - vlerëson rolin e parlamentit në monarkinë angleze; <p>Monarkia Franceze</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon tiparet e feudalizmit në Francë; - vlerëson rolin e asamblesë kushtetuese në jetën politike në Francë; - shpjegon arsyet e forcimit të pushtetit të mbretit në Francë duke analizuar tiparet e monarkisë në Francë; - krahason tiparet e parlamentin anglez me atë të asamblesë së përgjithshme në Francë.
Klasa 11	
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Mesjeta e hershme arbërore, vazhdimësia etno-kulturore (shek V-X). ✚ Arbëria mes Bizantit dhe Perëndimit: <ul style="list-style-type: none"> ➤ zhvillimet politike (shek XI-XIV), ➤ ekonomia dhe shoqëria në qytetin dhe fshatin mesjetar arbëror. ✚ Organizmi politik në Arbërinë e shek. XIV-XV. 	<p>Nxënësi:</p> <p>Mesjeta e hershme arbërore, vazhdimësia etno-kulturore (shek V-X)</p> <ul style="list-style-type: none"> - shqyrton të dhënat arkeologjike dhe historike që tregojnë vazhdimësinë ilire-arbërore; - gjykon për pasojat e dyndjeve sllave në Ballkan dhe territoret shqiptare; <p>Arbëria mes Bizantit dhe Perëndimit</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan tiparet kryesore të organizimit politik e shoqëror të Principatës së Arbrit; - vlerëson rolin e Principatës së Arbrit si organizim shtetëror; - përcakton karakteristikat e qytetit dhe fshatit mesjetar arbëror dhe përshkruan mënyrat e jetesës në to; <p>Organizmi politik në Arbërinë e shek. XIV-XV.</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon veçoritë ekonomike, politike dhe shoqërore të principatave shqiptare gjatë shekujve XIV-XV;
Klasa 12	
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Republika e Shën Markut dhe zotërimet veneciane në Arbëri. 	<p>Nxënësi:</p> <p>Republika e Shën Markut dhe zotërimet veneciane në Arbëri</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan marrëdhëniet midis Venedikut dhe Perandorisë

<p>✚ Krishtërimi - fe zyrtare e Perandorisë Bizantine: përhapja, organizimi dhe veçoritë e krishterimit në trevat arbërore (shek. IV-XIV).</p> <p>✚ Shoqëria arbërore dhe emigrimet arbërore në mesjetë.</p>	<p>Bizantine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon veprimtarinë ekonomike të Venedikut në Arbëri. - tregon veçoritë e organizimit të qyteteve shqiptare nën administratën e Venedikut. <p>Krishterimi - fe zyrtare e Perandorisë Bizantine: përhapja, organizimi dhe veçoritë e krishterimit në trevat arbërore (shek. IV-XIV)</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon shkaqet që sollën Skizmën e Madhe (viti 1054). • përcakton pasojat e Skizmës së Madhe në hapësirën shqiptare. • dallon ndikimin e krishterimit në trashëgiminë tonë kulturore materiale dhe jomateriale (arkitekturë, skulpturë, pikturë, letërsi/kodikë, muzikë etj.). <p>Shoqëria arbërore dhe emigrimet arbërore në mesjetë</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon shkaqet dhe tregon drejtimit e emigrimeve shqiptare në shek. XIV. • evidenton përmasat e emigrimeve arbërore në Greqi dhe në Itali gjatë shek. XIV - XV. • tregon vendosjen dhe organizimin e jetës së arbërve (arvanitas, arbëresh) në Greqi dhe në Itali. • evidenton rimëkëmbjen e qyteteve në Arbëri (shek. XIII-XIV).
--	--

TEMATIKA 3. PERIUDHA MODERNE (SHEKULLI XV – FILLIMI I SHEKULLIT XX)

<p>Njohuritë për realizimin e kompetencave historike</p>	<p>Rezultatet e të nxënimit për realizimin e kompetencave historike</p>
<p>Klasa 10</p>	
<p>✚ Italia qendër e Rilindjes dhe kulturës Evropiane.</p> <p>✚ Zbulimet e mëdha gjeografike.</p> <p>✚ Ndryshimet fetare në Evropë.</p> <p>✚ Absolutizmi në Francë.</p> <p>✚ Rusia nën drejtimin e monarkëve iluministë.</p> <p>✚ Revolucioni Anglez.</p> <p>✚ Revolucioni</p>	<p>Nxënësi:</p> <p>Italia si qendër e Rilindjes dhe kulturës Evropiane</p> <ul style="list-style-type: none"> - argumenton arsyet e shndërrimit të qyteteve italiane në djepin e qytetërimit modern evropian; - shpjegon ndikimin e humanistëve italian në qytetërimin evropian; - vlerëson rolin e lëvizjes kulturore italiane në qytetërimin Evropian. <p>Zbulimet e mëdha gjeografike</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizojnë rrethanat që shkaktuan “Zbulimet e mëdha gjeografike”; - shpjegojnë pasojat e zbulimeve të mëdha gjeografike. <p>Ndryshimet fetare në Evropë</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizojnë shkaqet e ndryshimeve fetare në Gjermani;

<p>Amerikan. Revolucionari francez. Revolucionari i Parë dhe i Dytë Industrial. Bashkimi i Italisë. Gjermania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - analizon pasojat e reformës protestante në qytetërimin evropian; - analizon shkaqet e ndryshimeve fetare në shtetin Papal; - analizon pasojat e reformës katolike në qytetërimin evropian. <p>Absolutizmi në Francë</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon tiparet e absolutizmit gjatë qeverisjes së Luigjit XIV; <p>Rusia nën drejtimin e monarkëve iluministë</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton konceptin monarkë iluministë; - shpjegon tiparet e qeverisjes së Pjetrit të Madh dhe të Katerinës II; <p>Revolucioni Anglez</p> <ul style="list-style-type: none"> - përkufizon konceptin revolucion politik; - përcakton dhe shpjegon fazat e revolucionit anglez, duke argumentuar evolucionin politik të tij; - analizon përmbajtjen, karakterin dhe vlerat e Aktit mbi të Drejtat e Njeriut; - shpjegon tiparet e qeverisjes pas revolucionit në Angli. <p>Revolucioni Amerikan</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon shkaqet e luftës për pavarësi të kolonive angleze të Amerikës së Veriut; - vlerëson rëndësinë e Deklaratës së Pavarësisë të kolonive angleze të Amerikës së Veriut; - analizon Kushtetutën amerikane dhe argumenton rëndësinë e saj në demokracinë amerikane; - analizon shkaqet e luftës civile, duke nxjerrë përfundime për rrjedhojat e saj. <p>Revolucioni francez</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon shkaqet e shpërthimit të Revolucionit në Francë; - përcakton dhe shpjegon fazat e Revolucionit Francez; - analizon idetë e reja të revolucionit francez dhe ndikimin e tyre në qytetërimin botëror; - shpjegon fushat dhe karakterin e reformave të ndërmarra nga Napoleoni, duke analizuar ndikimin e tyre në qytetërimin francez dhe atë evropian; - evidenton ndryshimet politike që pësoi Evropa pas rënies së Napoleonit dhe Kongresit të Vjenës. <p>Revolucioni i Parë dhe i Dytë Industrial</p> <ul style="list-style-type: none"> - përkufizon konceptin Revolucion Industrial; - shpjegon arsyet përse Anglia u bë atdheu i Revolucionit të Parë Industrial; - evidenton arritjet e këtij revolucion në industrinë tekstile, metalurgji dhe transport; - shpjegon ndryshimet sociale që solli ky revolucion; - argumenton ndikimin e Revolucionit të Dytë industrial me zhvillimin e industrisë dhe urbanizimit; <p>Bashkimi i Italisë</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon ndikimin e iluminizmit dhe të romantizmit në lindjen e nacionalizmit; - shpjegon faktorët e krijimit të shtetit të bashkuar italian;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - gjykon mbi shprehjen “ Italinë e bëmë, tani të bëjmë italianët”; Gjermania - analizon rolin e Bismarkut në bashkimin e Gjermanisë; - shpjegon reformat sociale të Bismarkut në Gjermani, si fillesë e shtetit të mirëqenies sociale; - shpjegon tiparet e lëvizjeve punëtore në Gjermani duke evidentuar krijimin e grupimeve politike punëtore.
Klasa 11	
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Ardhja e osmanëve në Ballkan dhe qëndresa ballkano- arbërore (fundi i shekullit XIV – fillimi i shekullit XV). ✚ Gjergj Kastrioti- Skënderbeu dhe Besëlidhja e Lezhës. ✚ Qëndresa e shqiptarëve kundër osmanëve dhe diplomacia e shtetit të Skënderbeut. ✚ Pashallëku i Shkodrës (1757-1831). ✚ Pashallëku i Janinës (1787 - 1822). ✚ Rilindja Kombëtare dhe tiparet e programit politik të Rilindësve shqiptarë. 	<p>Nxënësi:</p> <p>Ardhja e osmanëve në Ballkan dhe qëndresa ballkano- arbërore (fundi i shekullit XIV – fillimi i shekullit XV).</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton arsyet e ardhjes së osmanëve në Ballkan dhe territoret shqiptare; - evidenton përpjekjet për qëndresë ndaj osmanëve; <p>Gjergj Kastrioti- Skënderbeu dhe Besëlidhja e Lezhës.</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton momentet kryesore të jetës dhe veprimtarisë së Gjergj Kastriot Skënderbeut. - shpjegon shkaqet e thirrjes së Kuvendit të Lezhës; - analizon vendimet e Kuvendit të Lezhës duke vlerësuar rëndësinë e tyre; <p>Qëndresa e shqiptarëve kundër osmanëve dhe diplomacia e shtetit të Skënderbeut.</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon tiparet e shtetit nën drejtimin e Gjergj Kastriotit- Skënderbeut; - gjykon mbi marrëdhëniet e Skënderbeut me shtetet e tjera dhe vlerëson rolin e tij si diplomat; - vlerëson rëndësinë historike të periudhës së Skënderbeut për kohën dhe të ardhmen. <p>Pashallëku i Shkodrës (1757-1831).</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon në hartë shtrirjen e pashallëkut të Shkodrës dhe Janinës; - shpjegon rrugën e formimit të pashallëkut të Shkodrës dhe reformat e ndërmarra në këtë pashallëk; - gjykon mbi marrëdhëniet e këtij pashallëku me Perandorinë Osmane dhe Evropën; - tregon rrugën e formimit të pashallëkut të Janinës dhe reformat e ndërmarra në këtë pashallëk; - gjykon mbi marrëdhëniet e këtij pashallëku me Perandorinë Osmane dhe Evropën; - evidenton disa aspekte të jetës së përditshme në këto pashallëqe;

<p>✚ Lidhja Shqiptare e Prizrenit dhe veprimtaria e saj.</p>	<p>➤ vlerëson rëndësinë e këtyre pashallëqeve në procesin e shtet-formimit dhe ndërtimit të identitet kombëtar të shqiptarëve;</p>
<p>✚ Përpjekjet e shqiptarëve për gjuhë dhe shkollë shqipe përgjatë shek. XIX.</p>	<p>përshtet karakteristika të kulturës, arkitekturës, arsimit dhe besimit gjatë kësaj periudhe.</p> <p>Rilindja Kombëtare dhe tiparet e programit politik të Rilindësve shqiptarë.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon kushtet historike të fillesave të Rilindjes Kombëtare Shqiptare; - shpjegon tiparet e programit politik të rilindësve shqiptarë; - analizon kushtet dhe shkaqet që çuan në lindjen e çështjes shqiptare;
<p>✚ Xhonturqit dhe shqiptarët (1908-1912).</p>	<p>Lidhja Shqiptare e Prizrenit dhe veprimtaria e saj.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjykon mbi vendimet e Traktatit të Shën Stefanit dhe Kongresit të Berlinit; - shpjegon organizmin dhe platformën e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit; - evidenton përpjekjet e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit për mbrojtjen e tërësisë tokësore shqiptare; - gjykon mbi rolin e Lidhjes Shqiptare të Prizrenit në ndërkombëtarizimin e çështjes kombëtare shqiptare dhe rritjes e vetëdijes kombëtare tek shqiptarët;
<p>✚ Kuvendi i Vlorës dhe Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë.</p>	<p>Përpjekjet e shqiptarëve për gjuhë dhe shkollë shqipe përgjatë shek. XIX.</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton përpjekjet e para të rilindësve për ngritjen arsimore e kulturore të shqiptarëve; - evidenton përpjekjet për zhvillimin e arsimit në viset shqiptare; duke shpjeguar rolin e klerit në të; - përcakton momentet kyçe të lëvizjes kulturore-arsimore (1878-1900): <p>Xhonturqit dhe shqiptarët (1908-1912).</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon ndikimin e Revolucionit të Turqve të Rinj në lëvizjen kulturore; arsimore dhe politike shqiptare; - argumenton vlerat e Kongresit të Manastirit dhe faktorët që përcaktuan fitoren e alfabetit latin; - gjykon mbi rëndësinë e Kongresit të Elbasanit (1909); - shpjegon kushtet që çuan në kryengritjet antiosmane të viteve 1910-1912; - analizon karakterin kombëtar dhe autonomist të Memorandumit të Greçës (1911); - përcakton karakterin e Luftës së Parë Ballkanike dhe

	<p>qëndrimin e shqiptarëve ndaj saj;</p> <p>Kuvendi i Vlorës dhe Shpallja e Pavarësisë së Shqipërisë.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon kalimin nga platforma autonomiste në atë të Pavarësisë; - analizon vendimet e Kuvendit Kombëtar të Vlorës; - vlerëson rëndësinë e Shpalljes së Pavarësisë.
Klasa 12	
<p>✚ Perandoria Osmane, Ballkani dhe Shqipëria.</p> <p>✚ Islamizimi i shqiptarëve.</p> <p>✚ Iluminizmi dhe filozofia në Europën Perëndimore, shek. XVIII.</p> <p>✚ Pansllavizmi.</p> <p>✚ Rënia e pashallëqeve shqiptare dhe lindja e Çështjes Shqiptare.</p> <p>✚ Shqiptarët dhe Tanzimati, (1839-1879).</p>	<p>Nxënësi:</p> <p>Perandoria Osmane, Ballkani dhe Shqipëria</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizon pozicionin e feve të ndryshme në kuadër të legjislativitetit të perandorisë Osmane; • vlerëson trajtimin e popullsisë jomuslimane në Ballkan dhe në tokat shqiptare nga pikëpamja e të drejtave politike dhe ekonomike brenda shtetit osman; <p>Islamizimi i shqiptarëve</p> <ul style="list-style-type: none"> • tregon procesin e përhapjes së fesë islame në territoret shqiptare. • analizon shkaqet e islamizimit të popullsisë shqiptare; <p>Iluminizmi dhe filozofia në Europën Perëndimore, shek. XVIII</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon përmbajtjen e ideve kryesore iluministe dhe evidenton rrymat kryesore të mendimit iluminist; • identifikon figurat kryesore të iluminizmit me theks të veçantë te filozofët francezë; <p>Pansllavizmi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon konceptin e pansllavizmit dhe analizon idetë kryesore të tij; <p>Rënia e pashallëqeve shqiptare dhe lindja e Çështjes Shqiptare</p> <ul style="list-style-type: none"> • vë në dukje përpjekjet e shqiptarëve për shkëputje nga Perandoria Osmane pas rënies së pashallëqeve; • evidenton qëndrimin e shtetit osman ndaj shqiptarëve dhe Çështjes Shqiptare; <p>Shqiptarët dhe Tanzimati (1839-1879).</p> <ul style="list-style-type: none"> • shpjegon thelbin e reformave të Tanzimatit dhe domethënien e tyre për shqiptarët.

TEMATIKA 4. PERIUDHA BASHKËKOHORE (1919 DERI MË SOT)

Njohuritë për realizimin e kompetencave historike	Rezultatet e të nxënit për realizimin e kompetencave historike
--	---

Klasa 10

- ✚ Fillimet e krizave të shek. XX-të. Lufta dhe paqja (1914-1920).
- ✚ Bashkimi Sovjetik (BRSS).
- ✚ Fashizmi në Itali.
- ✚ Gjermania
- ✚ SHBA, modeli i një shteti liberal
- ✚ Lufta e Dytë Botërore (1939-1945).

- ✚ Bota menjëherë pas Luftës së Dytë Botërore (1945 – 1946)
- ✚ BRSS gjatë viteve 1945 – 1990

Nxënësi:

Fillimet e krizave të shek. XX-të. Lufta dhe paqja (1914-1920)

- analizon shkaqet që çuan në fillimin e Luftës së Parë Botërore;
- analizon konceptin e planit të SHBA-së për paqen në botë (14 pikat e Willsonit);
- gjykon mbi vendimet më të rëndësishme të Konferencës së Paqes së arritur në Versajë;

Bashkimi Sovjetik (BRSS)

- shpjegon shkaqet dhe rrjedhojat e revolucionit të vitit 1917 në Rusi;
- analizon tiparet e sistemit politik në BRSS;
- analizojë politikën e Stalinit si pika kulmore e zbatimit të diktaturës së proletariatit dhe të luftës së klasave;
- gjykon mbi tiparet e sistemit ekonomik në BRSS;

Fashizmi në Itali

- shpjegon kushtet historike të ardhjes në pushtet të Musolinit;
- analizon tiparet e sistemit politik në Italinë fashiste;
- shpjegojë tiparet e politikës së jashtme dhe të brendshme të fashizmit në Itali;
- analizon tiparet e sistemit ekonomik në Italinë fashiste;

Gjermania

- shpjegon kushtet historike të ardhjes në pushtet të Hitlerit;
- analizon tiparet e politikës së jashtme dhe të brendshme të nazizmit në Gjermani;
- gjykon antisemitizmin e Hitlerit, që solli holokaustin, duke gjykuar për rrjedhojat e tij;

SHBA, modeli i një shteti liberal

- analizon tiparet e sistemit politik në SHBA;
- analizon shkaqet dhe tiparet e krizës së viteve 1929 – 1933 në SHBA;
- gjykon mbi “Kursin e Ri të Rusveltit si model për të dalë nga kriza ekonomike;
- analizon shkaqet, synimet dhe arritjet e lëvizjeve feministe në SHBA, duke evidentuar përpjekjet e tyre për barazi sociale dhe politike;

Lufta e Dytë Botërore (1939-1945)

- shpjegon shkaqet që çuan në fillimin e Luftës së Dytë Botërore dhe karakterin e saj;
- shpjegon rolin e grupeve të rezistencës gjatë Luftës së Dytë Botërore.

Bota menjëherë pas Luftës së Dytë Botërore (1945 – 1946)

- analizon kushtet historike të krijimit, karakterin dhe qëllimet e OKB-së;
- tregon procesin e arritjes së paqes dhe analizon vendimet kryesore të konferencës së Jaltës, Potsdamit dhe Parisit;

<ul style="list-style-type: none"> ✚ ShBA gjatë viteve 1945 – 2000 ✚ Franca gjatë viteve 1945 – 2000. ✚ Britania e Madhe gjatë viteve 1945 – 2000. ✚ Gjermania gjatë viteve 1945 – 1991. ✚ Jugosllavia gjatë viteve 1945 – 1990. ✚ Blloku lindor gjatë viteve 1945 – 1989. ✚ Revolucionet demokratike në shtetet e Evropës Qendrore dhe Lindore. ✚ Shpërbërja e BRSS dhe e Jugosllavisë . ✚ Bashkimi Evropian. 	<ul style="list-style-type: none"> - gjykon mbi ndryshimet që sollën këto vendime në botën e pasluftës; BRSS gjatë viteve 1945 – 1990 - analizon tiparet e sistemit politik në BRSS; - analizon veçoritë e politikave të brendshme dhe të jashtme të BRSS; - analizon tiparet e sistemit ekonomik në BRSS; SHBA gjatë viteve 1945 – 2000 - analizon tiparet e sistemit politik në ShBA; - analizon veçoritë e politikave të brendshme dhe të jashtme të ShBA-së; - analizon tiparet e sistemit ekonomik në ShBA; - vlerëson rolin e lëvizjeve sociale në emancipimin e shoqërisë amerikane; Franca gjatë viteve 1945 – 2000 - analizon tiparet e sistemit politik, ekonomik dhe shoqëror në Francë; - evidenton qëndrimin e Francës ndaj procesit të dekolonizimit; - shpjegon procesin e përfshirjes së Francës në organizmat e përbashkëta Euroatlantike dhe evidenton rolin e saj si iniciatorë në Komitetin Evropian të Çelikut dhe Qymyrit. Britania e Madhe gjatë viteve 1945 – 2000 - analizon tiparet e sistemit politik, ekonomik dhe shoqëror në Britaninë e Madhe; - shpjegon procesin e përfshirjes së Britanisë në organizmat e përbashkët Euroatlantikë. Gjermania gjatë viteve 1945 – 1991 - shpjegon procesin e krijimit të dy Gjermanive; - shpjegon rrugët dhe veçoritë e rimëkëmbjes politike, ekonomike dhe shoqërore të Republikës Federale Gjermane; - shpjegon faktorët që çuan në integrimin e Republikës Federale Gjermane në organizmat e përbashkëta Euroatlantike; - shpjegon faktorët që çuan në bashkimin e dy Gjermanive. Jugosllavia gjatë viteve 1945 – 1990 - analizon tiparet e sistemit politik në Jugosllavi; - analizon veçoritë e politikave të brendshme dhe të jashtme të Jugosllavisë; - evidenton tiparet e politikës nacionale në Jugosllavi; - analizon tiparet e sistemit ekonomik dhe shoqëror në Jugosllavi; Blloku lindor gjatë viteve 1945 – 1989 - shpjegon rrugët e vendosjes së regjimeve komuniste në Evropën Qendrore dhe Lindore; - shpjegon dallimet dhe tiparet e përbashkëta të organizimit politik, ekonomik dhe shoqëror të shteteve socialiste të bllokut lindor; - evidenton lëvizjet politike dhe shoqërore të bllokut lindor për tu shkëputur nga varësia e BRSS;
---	--

	<p>Revolucionet demokratike në shtetet e Evropës Qëndrore dhe Lindore</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon rrugën e transformimeve drejt demokracisë të shteteve ish-komuniste, duke evidentuar elementet e shoqërive demokratike post-komuniste; <p>Shpërbërja e BRSS-së dhe e Jugosllavisë</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon shkaqet dhe rrjedhimet e ndryshimeve territoriale në Evropë: shpërbërja e BRSS-së dhe e Jugosllavisë, duke evidentuar si përfundim të procesit pavarësinë e Kosovës. <p>Bashkimi Evropian</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton Traktatin e Mahstritit, si vazhdues të procesit të integritimit evropian dhe krijuesin e Bashkimit Evropian; - vlerëson rolin dhe rëndësinë e Bashkimit Evropian; - analizon procesin e zgjerimit të Bashkimit Evropian.
Klasa 11	
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Qeveria e përkohshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj (1912-1914). ✚ Konferenca e Ambasadorëve e Londrës (1912-1913). ✚ Shqipëria nën qeverisjen e princ Vilhelm Vidit. ✚ Shqipëria gjatë Luftës së Parë Botërore. ✚ Çështja shqiptare në Konferencën e Paqes dhe Kongresi i Lushnjës. ✚ Shteti shqiptar gjatë viteve 1921-1924. ✚ Republika Shqiptare (1925-1928). ✚ Monarkia Shqiptare (1928-1939). 	<p>Nxënësi:</p> <p>Qeveria e përkohshme e Vlorës dhe veprimtaria e saj (1912-1914).</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton shtrirjen e pushtetit të qeverisë së përkohshme së Vlorës; - përshkruan veprimtarinë e qeverisë së përkohshme të Vlorës; - evidenton vështirësitë e brendshme dhe të jashtme të qeverisë së Vlorës për të ushtruar veprimtarinë e saj; <p>Konferenca e Ambasadorëve e Londrës (1912-1913).</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon vendimet e Konferencës së Ambasadorëve në Londër për statusin; kufijtë dhe organizimin e shtetit shteti shqiptar; <p>Shqipëria nën qeverisjen e princ Vilhelm Vidit.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon rrethanat e ardhjes së princ Vidit në krye të shtetit shqiptar; - përshkruan organizimin e principatës shqiptarë të princ Vilhelm Vidi; - shpjegon arsyet e dështimit të qeverisjes së princ Vilhelm Vidit dhe largimin e tij; <p>Shqipëria gjatë Luftës së Parë Botërore.</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton qëndrimin që mbajtën Fuqitë e Mëdha ndaj Shqipërisë gjatë Luftës së Parë Botërore; - nxjerr në pah detyrat e Lëvizjes Kombëtare Shqiptare dhe reagimet e saj duke evidentuar Republikën e Korçës dhe Kongresin e Durrësit. <p>Çështja shqiptare në Konferencën e Paqes dhe Kongresi i Lushnjës.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✚ Shqipëria nën pushtimin e Italisë së Musolinit (prill 1939-shtator 1943) . ✚ Shqipëria nën pushtimin gjerman (shtator 1943-nëntor 1944). ✚ Vendosja e regjimit komunist në Shqipëri. ✚ Opozita shqiptare ndaj vendosjes së regjimit komunist në Shqipëri. ✚ Politika ekonomike e shtetit shqiptar (1946-1985). ✚ Politika e jashtme e shtetit shqiptar gjatë viteve 1945-1990. ✚ Tipare të represionit komunist gjatë viteve 1945-1990. ✚ Kriza e regjimit komunist (1985-1990). ✚ Shqiptarët në ish-Jugosllavi gjatë 	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruan dhe gjykon qëndrimin e Fuqive të Mëdha ndaj çështjes shqiptare në Konferencën e Paqes në Paris; - identifikon shkaqet e thirrjes së Kongresit Kombëtar të Lushnjës; - analizon vendimet e Kongresit të Lushnjës; duke evidentuar rëndësinë e tyre;. - përshkruan veprimtarinë e qeverisë së Sulejman Delvinës dhe përpjekjet për shtrirjen e autoritetit qeverisës në të gjithë territorin e shtetit shqiptar; <p>Shteti shqiptar gjatë viteve 1921-1924.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon veprimtarinë e grupimeve kryesore politike gjatë viteve 1921-1924; - evidenton formën e organizimit të shtetit shqiptar sipas Statutit të Zgjeruar të Lushnjës; - shpjegon arsyet që shkaktuan acarimin e jetës politike në Shqipëri të cilat kulmuan me Lëvizjen e Qershorit të vitit 1924; - gjykon mbi arsyet e dështimit të Lëvizjes të Qershorit të vitit 1924; <p>Republika Shqiptare (1925-1928).</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon rrethanat në të cilat u shpall Republika Shqiptare; duke evidentuar karakteristikat dhe organizimin shtetëror të saj; - shpjegon përpjekjet e presidentit Ahmet Zogu për stabilizimin e situatës ekonomike dhe politike në Shqipëri; - përcakton drejtimet kryesore të politikës së jashtme të shtetit shqiptar gjatë viteve 1925-1928; <p>Monarkia Shqiptare (1928-1939).</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon rrugën e kalimit nga republika në monarki; duke evidentuar ndryshimet në organizimin shtetëror; - shpjegon marrëdhëniet me jashtë të shtetit shqiptar gjatë viteve 1925-1939; <p>Shqipëria nën pushtimin e Italisë së Musolinit (prill 1939-shtator 1943).</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon procesin e vendosjes së administratës italiane të pushtimit në Shqipëri; - analizon tiparet e regjimit fashist italian në Shqipëri; - analizon qëndrimet dhe programet e grupimeve kryesore politike jo fashiste në Shqipëri; <p>Shqipëria nën pushtimin gjerman (shtator 1943-nëntor 1944).</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon mënyrën e administrimit të Shqipërisë gjatë pushtimit gjerman; <p>Vendosja e regjimit komunist në Shqipëri.</p>
--	---

<p>viteve 1945-1990</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Lëvizja Studentore e Dhjetorit dhe shpallja e pluralizmit politik. ✚ Shqipëria gjatë tranzicionit për në demokraci (1990-2013). ✚ Proceset e integritetit euroantantik i Shqipërisë (1990-2013). ✚ Rruga e Kosovës për pavarësi dhe integrim euro-atlantik. 	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruan procesin e vendosjes së regjimit komunist në Shqipëri; - evidenton masat ekonomike dhe politike që mori regjimi komunist në Shqipëri gjatë viteve 1944-1948 duke gjykuar mbi pasojat e tyre; <p>Opozita shqiptare ndaj vendosjes së regjimit komunist në Shqipëri.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon tiparet e qëndresës së forcave demokratike dhe antikomuniste ndaj regjimit komunist në Shqipëri; - përcakton diktaturën e proletariatit dhe luftën e klasave si tipar kryesorë ideologjik të regjimit komunist; <p>Politika ekonomike e shtetit shqiptar (1946-1985).</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon politikat ekonomike të shtetit shqiptar duke evidentuar shtetëzimin, centralizimin, planifikimin, industrializimin dhe kolektivizimin e bujqësisë si tiparet kryesore të saj; - gjykon mbi pasojat që patën politikat ekonomike në jetën e shqiptarëve; <p>Tipare të represionit komunist gjatë viteve 1945-1990.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon pasojat që pati lufta e klasave dhe shkëlja e të drejtave të njeriut gjatë regjimit komunist; - liston format dhe metodat e ushtrimit të represionit nga shteti i diktaturës së proletariatit; <p>Politika e jashtme e shtetit shqiptar gjatë viteve 1945-1990.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon pozitën ndërkombëtare të Shqipërisë në Konferencën e Paqes në Paris; - tregon drejtimet kryesore të politikës së jashtme të shtetit shqiptar; - përcakton veçoritë e politikës së qeverisë komuniste shqiptare, të cilat çuan në izolimin e plotë ndërkombëtar të vendit; <p>Kriza e regjimit komunist (1985-1990).</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton arsyet që çuan në krizën ekonomike dhe politike të shoqërisë shqiptare në gjysmën e dytë të viteve '80; - identifikon disa nga tiparet e krizës ekonomike dhe përpjekjet e drejtuesve komunistë për të lehtësuar gjendjen; <p>Shqiptarët në ish-Jugosllavi gjatë viteve 1945-1990.</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan gjendjen ekonomike; politike dhe qëndresën e shqiptarëve në Jugosllavi 1945-1968; - vlerëson Kushtetutën e vitit 1974 për Kosovën; - përshkruan rrugën e rivendosjes së autoritetit serb në Kosovë dhe pasojat e tij në pozitën e popullsisë shqiptare në Jugosllavi; <p>Lëvizja Studentore e Dhjetorit dhe shpallja e pluralizmit</p>
--	--

	<p>politik.</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan manifestimet e pakënaqësisë popullore që kulmuan me Lëvizjen e Studentore të Dhjetorit 1990; - përshkruan rrugën që çoi në vendosjen e pluralizmit politik dhe ndërrimin e pushteteve në Shqipëri (1991-1992); <p>Shqipëria gjatë tranzicionit për në demokraci (1990-2013).</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan veçoritë e sistemit të ri politik ekonomik e shoqëror; <p>Proceset e integrimit euroantantik i Shqipërisë (1990-2013).</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon sfidat e shtetit shqiptar në rrugën e integrimit euro-atlantik; <p>Rruga e Kosovës për pavarësi dhe integrim euro-atlantik.</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon faktorët që ndikuan në procesin e pavarësimit dhe të integrimit euro-atlantik të Kosovës ; - vlerëson rolin që luajtën ndërkombëtarët në këtë proces;
Klasa 12	
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Aspekte të jetës shoqërore shqiptare dhe elemente të europianizimit të saj (1920-1939). ✚ Interesimi i shtetit amë për shqiptarët jashtë kufijve (1920-1939). 	<p>Nxënësi:</p> <p>Aspekte të jetës shoqërore shqiptare dhe elemente të europianizimit të saj (1920-1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tregon elementet e qytetërimit perëndimor në hartimin e legjislacionit shqiptar (kode), në ndërtimet publike dhe në jetën e përditshme; - evidenton përpjekjet për emancipimin e gruas dhe të shoqërisë shqiptare; - gjykon mbi arritjet në fushën e arsimit dhe të kulturës shqiptare; - evidenton ndarjen e shtetit nga feja si një nga parimet bazë të shtetit modern; <p>Interesimi i shtetit amë për shqiptarët jashtë kufijve (1920-1939)</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon përpjekjet e shtetit shqiptar për mbrojtjen e të drejtave të shqiptarëve në Mbretërinë Serbo-Kroate-Slllovene/Jugosllavi dhe në Greqi; - evidenton përpjekjet e shtetit shqiptar për të penguar shkëmbimin e popullsisë shqiptare nga Greqia dhe Jugosllavia drejt Turqisë;
<ul style="list-style-type: none"> ✚ Politikat e pushtuesve italianë dhe gjermanë kundrejt nacionalizmit shqiptar. ✚ Rezistenca shqiptare si pjesë e luftës së Aleatëve të 	<p>Politikat e pushtuesve italianë dhe gjermanë kundrejt nacionalizmit shqiptar</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon diferencat mes pushtimit italian dhe atij gjerman në lidhje me organizimin e brendshëm të Shqipërisë; - analizon qëndrimet e autoriteteve pushtuese ndaj popullsisë shqiptare në Kosovë e në Çamëri dhe evidenton arsyet e këtyre qëndrimeve; - shpjegon reagimin e shqiptarëve të Kosovës e të Çamërisë ndaj

<p>Kombeve të Bashkuara kundër Boshtit.</p> <p>✚ Diplomacia e Kombeve të Bashkuara gjatë Luftës së Dytë Botërore deri në vitin 1946.</p>	<p>pushtuesve duke diferencuar rrymat e ndryshme politike në gjirin e tyre;</p> <p>Rezistenca shqiptare si pjesë e luftës së Aleatëve të Kombeve të Bashkuara kundër Boshtit</p> <ul style="list-style-type: none"> - vë në dukje vendin e rezistencës shqiptare në kuadrin e rezistencës europiane kundër Boshtit; - evidenton qëndrimin e Aleatëve të Mëdhenj ndaj rezistencës shqiptare gjatë Luftës së Dytë Botërore; - analizon rolin e misioneve të Aleatëve të Mëdhenj në Shqipëri gjatë luftës së Dytë Botërore; - shpjegon ndikimin e rrjedhës së rezistencës shqiptare në të ardhmen e Shqipërisë; <p>Diplomacia gjatë Luftës së Dytë Botërore deri në vitin 1946</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton rëndësinë e Kartës së Atlantikut dhe parimeve të saj në nxitjen e rezistencës antifashiste; - analizon vendimet e konferencave kryesore të Aleatëve të Mëdhenj, të zhvilluara gjatë luftës dhe shpjegon ndikimin e tyre në Botën e Pasluftës; - krahason skenën ndërkombëtare pas dy luftërave botërore duke vënë në dukje ndryshimet dhe të përbashkëtat mes tyre;
<p>✚ Shqipëria dhe Jugosllavia (1944-1948).</p> <p>✚ Shqipëria dhe BRSS (1948-1961).</p> <p>✚ Shqipëria dhe Kina.</p>	<p>Shqipëria dhe Jugosllavia (1944-1948)</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpjegon rolin e emisarëve jugosllavë në Shqipëri gjatë Luftës së Dytë Botërore; - analizon format dhe metodat e përdorura prej jugosllavëve për vendosjen e kontrollit të tyre në Shqipëri gjatë viteve 1944-1948; - argumenton rolin e faktorëve të jashtëm dhe të brendshëm në prishjen e marrëdhënieve shqiptaro-jugosllave; <p>Shqipëria dhe BRSS (1948-1961)</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton rolin e BS-së në raport me Shqipërinë gjatë viteve 1945-1953; - tregon ndryshimet e ndodhura në BS pas vdekjes së Stalinit dhe shpalosjes së Kursit të Ri të Hrushovit, duke evidentuar ndikimin e tyre në politikën shqiptare; - shpjegon zhvillimet në Konferencën III të PPSH-së për Tiranën dhe gjykon mbi domethënien e saj për të ardhmen e Shqipërisë; - analizon arsyet e prishjes së marrëdhënieve shqiptaro-sovjetike dhe pasojat e saj për Shqipërinë; <p>Shqipëria dhe Kina (1961-1978)</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon raportet shqiptaro-kineze dhe identifikon arsyet e forcimit të tyre, sidomos në vitet '60 të shek. XX; - vë në dukje bashkëpunimin ekonomik dhe ndihmën kineze për zhvillimin e Shqipërisë; - shpjegon reflektimin e Revolucionit të Madh Kulturor kinez në Shqipëri; - arsyeton mbi shkaqet e prishjes së marrëdhënieve shqiptaro-kineze dhe pasojat e saj mbi ekonominë dhe politikën shqiptare;

<p> Karakteristikat e tranzicionit në vendet ish-komuniste. </p>	<p>Karakteristikat e tranzicionit në vendet ish-komuniste</p> <ul style="list-style-type: none"> - evidenton situatën e re me të cilën u përballën qytetarët e vendeve të Bllokut Lindor në fillimet e periudhës së tranzicionit; - tregon rrugët e format e ndryshme për zhvillimin ekonomik dhe për kalimin nga ekonomia e centralizuar në ekonomi të tregut të lirë; - gjykon rreth aspekteve pozitive dhe negative të tranzicionit mbi shoqëritë e vendeve ish-komuniste.
--	---